

EDITORIAL

L'impacte de la tecnologia sobre algunes qüestions historiogràfiques

Tenim el plaer de presentar el número 23 de la revista com una proposta heterogènia que reuneix els articles seleccionats provinents de tres convocatòries diferents. D'una banda, tanquem el volum dedicat a l'arqueologia dels mitjans amb aquesta segona relació de textos. Com recordareu, durant l'any 2017 va tenir lloc la jornada de debat a Barcelona, organitzada des de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) en col·laboració amb La Virreina Centre de la Imatge (Ajuntament de Barcelona), en la qual els investigadors Thomas Elsaesser i Wolfgang Ernst van presentar dues aproximacions diferents a l'arqueologia dels mitjans. Aquest seminari va anar acompanyat del número 21 d'Artnodes i d'aquest segon volum on reunim una sèrie de propostes no menys interessants. Diego Gómez-Venegas presenta una anàlisi del projecte utòpic revolucionari de Salvador Allende Cybersyn des d'una perspectiva arqueològica, aproximació que no pretén posar en relleu el seu abast simbòlic, sinó la xarxa de materialitats que posava en joc aquesta empresa tecnològica. De la mateixa manera actua l'article d'Anna Dot en analitzar la conceptualització d'un projecte artístic com «Nefertiti Hack» des de la mecànica de la traducció i resignificació de les pràctiques arqueològiques del segle XIX. Per la seva banda, José Vicente Martín Martínez i Sergio Lluna Lozano furguen en metodologies com el retrat compost de Galton, els kits fotogràfics per a la confecció de retrats robot o les cartilles acadèmiques del segle XVII per a establir vincles amb l'actual recreació sintètica del rostre mitjançant tècniques digitals. L'apartat el tanca l'article sobre el treball de recerca que han dut a terme Carmen López, Francisco Javier Frutos i Marta Cerezo des del projecte «A Million Pictures: Magic Lantern Slide Heritage as Artefacts in the Common European History of Learning» on aprofundeixen en l'impacte que va tenir la llanterna màgica en l'àmbit educatiu espanyol durant els segles XIX i XX.

La secció dedicada a humanitats digitals la componen també una sèrie de propostes interessants vinculades al III Congrés de la Societat Internacional d'Humanitats Digitals Hispàniques com la de Pedro Ortuño-Mengual i Gloria Lapeña-Gallego, que analitzen l'aportació d'Antoni Muntadas a qüestions de memòria històrica per mitjà de l'obra *Desaparicions* (1996). En aquest sentit, i d'alguna manera en sintonia amb l'arqueologia dels mitjans, les humanitats digitals, com assenyalen un dels autors, aconsegueixen el seu objectiu polític en posar a disposició dels investigadors noves eines que fan aflorar qüestions que fins ara resultaven inaccessibles. D'una manera o una altra, ambdues seccions, amb articles de caràcter més metodològic o reflexiu, permeten visualitzar com avui es produeixen girs historiogràfics nous. Gràcies al nou tractament de dades de diversa índole —visualitzacions, geolocalitzacions, desenvolupament i conceptualització de bases de dades, etc.— emergeix tot un seguit de reptes i troballes per a la historiografia. Aquesta secció és molt interessant per a detectar projectes d'aquest tipus i comprovar quines són les seves aportacions. Així, Sagrario López Poza i Ángeles Saavedra Places presenten la base de dades Symbola i una reflexió sobre la seva conceptualització que pretén catalogar la circulació de divises en els segles XV-XVII; Pedro Luengo i Javier Luengo, amb un ús combinat de fotogrametria i anàlisi lumínica, presenten eines per a solucionar qüestions plantejades per la historiografia sobre l'arquitectura barroca; José Luis Losada, mitjançant la geografia literària fa un estudi detallat de la influència directa de la cartografia històrica en la creació artística de la novel·la bizantina del Segle d'Or, mentre que Nieves Pena Sueiro i Ángeles Saavedra Places exposen els avanços en la reenginyeria de la base de dades CBDRS. Altres textos d'aquesta secció aporten una mirada de tall epistemològic;

és el cas de Jesús Fernando Monreal que, aprofitant l'exploració sobre les transformacions de l'arxiu gràcies al seu ús artístic, llança una reflexió sobre l'agenda de les humanitats digitals.

L'última secció d'aquest número recull altres articles provinents de l'edició regular de la revista, amb mirades diverses sobre temes que conformen el seu focus d'atenció. Melissa Lima Caminha i Judit Vidiella Pagès ens fan partícips del seu projecte artístic i de recerca feminista; Ana Soledad Sedano-Solis exposa una genealogia del teatre aplicat.

Totes les seccions i les recerques que es recullen en aquest número són inevitablement dispars entre si. No obstant això, en una mirada conjunta, el lector percebrà un marc comú, com ara l'impacte que han tingut certes tecnologies en la nostra mirada al passat. L'abast històric de les tecnologies no solament opera en una direcció, sinó també en la totalitat del temps.

Ana Rodríguez Granell
Professora dels Estudis d'Arts i Humanitats de la UOC
Directora executiva d'*Artnodes*

<<http://dx.doi.org/10.7238/a.v0i21.3265>>